

Nr 44.

Av herr **Carlson** i Herrljunga, om upphävande av tullen å *kalciumnitrat (norgesalpeter)*.

I Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning för den 16 december 1913 läses följande beaktansvärda uppsats under rubriken: »En olämplig gödseltull».

I lantbruksakademiens tidskrift för innevarande år finner man bl. a. intaget ett intresseväckande meddelande från centralanstaltens för försöksväsendet jordbruksavdelning av Sigurd Rhodin, vari sammanfattas resultaten av nioåriga försök med de nya kvävegödselmedlen karbidkväve och norgesalpeter (kalciumnitrat) i jämförelse med chilesalpeter och ammoniumsulfat. Slutsatsen har blivit, att vid betraktande av de olika kvävearternas helhetsverkan norgesalpeter intager främsta rummet. »För gräs, rotfrukter och potatis har detta förträffliga gödselmedel lämnat avsevärt större skörde-stegring än chilesalpeter. Endast till stråsäd, synnerligast havre, har norgesalpetern varit chilesalpetern underlägsen. Orsaken härtill är den, att vid så starka givor och på så relativt kalkrika försöksmarker som de ifrågavarande har den icke kalkälskande havren varit känslig för den koncentrerade kalklösningen. Värdet av skördeöverskottet har dock även vid stråsädesförsöken varit stort nog för att göra användningen av norgesalpeter fullt räntabel.»

I våra grannländer har ock norgesalpetern på grund av sitt billigare pris vunnit allt vidsträcktare terräng. I främsta rummet gäller detta naturligtvis Norge. Förbrukningen av chilesalpeter hade 1908 därstädes stigit till 1,615 ton. År 1910 kom norgesalpeter i marknaden i nog stor mängd för att kunna tillfredsställa efterfrågan på densamma. Förbrukningen av norgesalpeter uppgick det året till 1,860 ton, under det att förbrukningen av chilesalpeter belöpte sig till 258 ton. 1912 steg förbrukningen av norgesalpeter till 3,909 ton, medan användningen av chilesalpeter nedgick till 183 ton. Tyskland förbrukade 1912 icke mindre än 45,000 ton norgesalpeter. Även i Danmark vinner norgesalpeter allt vidsträcktare terräng.

Under sådana förhållanden är det att beklaga, att all användning av norgesalpeter i vårt land förbjuder sig själv på grund av den höga införseltull, 15 proc. av värdet, varmed detta gödselmedel är belagt. Enligt den nya tulltaxan är detsamma nämligen att hänföra till »kemiskt-tekniska preparat ej särskilt nämnda» och dessa hava att draga den nämnda tullsatsen. Förhållandet är så mycket märkligare, som enligt den förut gällande tulltaxan norgesalpeter var att hänföra till »gödningsämnen alla slag, ej specificerade, fria». Härpå finnes ett regeringsrättens utslag av år 1911. Detta utslag föregicks av ett utlåtande av lantbruksstyrelsen, vari denna framhöll, att, då det genom talrika odlingsförsök, anställda såväl här som i utlandet, till fullo blivit utrett, att kalksalpetern för jordbruksändamål, d. v. s. såsom gödselmedel, fullkomligt går upp emot chilesalpeter och då Chiles salpeterlager långt ifrån äro obegränsade, samt priset på chilesalpeter under de senaste åren högst väsentligt stigit, det vore av synnerlig vikt, att nya salpeterkällor erhöles, om icke priset för detta gödselmedel skulle alltför mycket stegras. Det syntes därför lantbruksstyrelsen synnerligen önskligt, att, då salpeterfabrikation i vårt land ännu icke kommit till stånd, den norska kalksalpetern måtte kunna tullfritt hit införas. Tulltaxekommittén hade kommit till sitt förslag om 15 proc. värdetull därigenom, att den utan vidare utgått från att artikeln, som den benämner salpetersyrad kalk, redan drog den föreslagna tullen. Vid 1910 års riksdag hade man ej heller sin uppmärksamhet fäst på, att salpetersyrad kalk i oren form vore att betrakta som gödselmedel. Och vid de följande riksdagarna har ingen kommit sig för att framställa förslag om rättelse.

Att en sådan bör ske, är uppenbart. Norgesalpeter tillverkas fortfarande icke i vårt land och kommer väl med hänsyn till våra vattenkraftskällors större lämplighet för andra ändamål knappast att göra det. Med karbidkvävet förmår den icke tävla i pris. Av Sveriges 3,7 milj. hektar under plog varande jord utgöres emellertid en stor procent av kalkfattig sandjord av ringa absorptionsförmåga, vilka egenskaper göra denna jordart mindre lämpad för karbidkväve. På alla dessa sandjordar, från det sydligaste Småland upp till nordgränsen för de mäktiga älvsands-avlagringarna i Norrland, som sakna kalk både uti matjord och alv, skulle norgesalpeter göra mycket stort gagn. Även på de kalla svämmerorna, jordavlagringar, som flerstädes, icke minst i västra Sverige, förekomma i stor utsträckning, är karbidkväve ett mindre lämpligt gödselmedel. Att skydda den sålunda under alla förhållanden befintliga svenska marknaden för utländskt kväve åt den dyrare och mindre verksamma chilesalpeter, är

föreligger uppenbarligen intet skäl. År 1912 infördes i vårt land icke mindre än 35,100 ton chilesalpeter (mot endast 27,630 ton år 1908). Även en rätt ringa prisskillnad betyder här en avsevärd national-ekonomisk vinst eller förlust. Härtill kommer, att fraktomkostnaderna för norgesalpeter åtminstone delvis borde kunna komma våra inhemska rederier till godo, vilket däremot icke är fallet med chilesalpeterfrakterna.

De ledande männen inom våra hushållningssällskap och i allmänhet inom vår jordbruksrepresentation äro så gott som samt och synnerligen protektionister av det gamla inbitna slag, som hålla på tullarna för dessas egen skull. I detta som i andra liknande fall torde därför initiativet till en reform böra komma från Riksdagen. Ty, som herr Rhodin anmärker, »endast genom att vår lagstiftning utplånar de föreskrifter i vår tulltariff, som nu förbjuda importen av norgesalpeter, kan detta förträffliga gödselmedel få någon användning inom vårt jordbruk.»

Med anledning af innehållet i förestående uppsats tillåter jag mig fördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta upphäva tullen å
kalciumnitrat (norgesalpeter).

Stockholm den 22 januari 1914.

Herm. Carlson.
